

площинні елементи.

На наш погляд авіатранспортну систему пропонуємо розглядати як складну цілеспрямовану систему, що складається з аеропортів, авіакомпаній та підсистеми організації повітряного руху, які пов'язані відношеннями попиту на авіаційні перевезення, ресурсами, техніко-технологічними обмеженнями, економіко-організаційними та правовими вимогами, безпекою та екологією.

Література

1. Филимонюк Л.Ю. Модели и методы поддержки принятия решений для компьютерных тренажеров авиационно-транспортных систем [Текст]: автореф. дисс. ... канд. техн. наук: 05.13.01 / Филимонюк Леонид Юрьевич. – Саратов, 2012. – 16 с.
2. Маслаков В.П. Методы совершенствования системы управления авиатранспортного предприятия гражданской авиации [Текст]: дисс. ... д-ра техн. наук: 05.22.01 / Маслаков Валерий Павлович. – СПб., 2004. – 314 с.
3. Королькова М.А. Оптимизация сети авиалиний на основе тензорной методологии [Текст]: дисс. ... канд. техн. наук: 05.22.14 / Королькова Маргарита Анатольевна. – СПб., 2003. – 152 с.
4. Припадчев А.Д. Определение оптимального парка воздушных судов: монография / А.Д. Припадчев. – М.: Акад. естествознания, 2009. – 240 с.
5. Janiž M. Air transport system analysis and modeling: Capacity, Quality of Services and Economics [Text]/ Janiž Milan. – Malaysia: Gordon and Breach Science Publishers, 2000. – 301 p.

УДК 342.534.2

Песцов Р.Г., к.ю.н., доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, м. Київ

ХАРАКТЕРИСТИКА НЕДОТОРКАНОСТІ ТА НЕВІДПОВІДАЛЬНОСТІ, ЯК СКЛАДОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ ПРАВОВОГО ІМУНІТЕТУ

Останнім часом у зв'язку з активізацією боротьби з корупцією в Україні серед науковців та практиків активно обговорюється питання вдосконалення процедури конституційно-правової відповідальності посадових осіб, як надійного засобу підтримання правового порядку та забезпечення стану законності в державі, а також встановлення та розвитку демократичних засад в системі державного управління. На сьогодні з практичної площини конституційно-правова відповідальність посадових осіб позбавлена можливостей суттєво впливати на процеси, що відбуваються в країні та суспільстві.

Тому норми конституційного права потребують власних засобів захисту конституційно-правових приписів. Усвідомлення вирішення проблем конституційно-правової відповідальності посадових осіб також сприятиме розвитку конституційного права, як галузі права. Однією із проблем, які необхідно розглянути в процесі вдосконалення застосування процедури конституційно-правової відповідальності посадових осіб, є проблема правового імунітету. Основна мета встановлення імунітету в конституційному праві полягає в гарантуванні незалежної діяльності окремих суб'єктів конституційних правовідносин. Історія розвитку інституту імунітету в конституційному праві відображає коливання з одного боку – в небажанні надавати занадто багато привілеїв окремим суб'єктам, а з іншого – в необхідності забезпечити нормальне виконання своїх повноважень цими ж суб'єктами, а також їх відповідальність перед судом.

В такій ситуації важко забезпечити належну збалансованість між юрисдикційними привілеями та контролем за протиправною діяльністю окремих посадових осіб. Основна мета встановлення імунітету полягає в гарантуванні незалежної діяльності окремих суб'єктів конституційно-правових відносин, в забезпеченні здійснення ними певних конституційних обов'язків (повноважень). Так, наприклад, спеціальний закон 1951 року «Про імунітет членів Кнесету Держави Ізраїль» передбачає, щ член парламенту має повну свободу волевиявлення, будь-якого вчинку в середині або за межами Кнесету до того часу, доки це не виходить за межі відповідних повноважень члена Кнесету [1, с. 270].

В конституційному праві імунітет розуміється як неможливість арешту, притягнення до кримінальної відповідальності, а також до найбільш суворіших видів адміністративної відповідальності [1, с. 272].

Юридична природа імунітету досить складна та неоднозначна. В конституційному праві імунітет можна розглядати як в широкому так і у вузькому значенні. В широкому розумінні – це всі привілеї, які закріплені конституційно-правовими нормами, і пов'язані із звільненням конкретних суб'єктів від окремо визначених обов'язків та будь-яких видів відповідальності. У вузькому розумінні – це правові обмеження конституційно-правової відповідальності. Правові категорії «імунітет» та «недоторканість» мають різні соціальні цілі та завдання. Генезис цих двох правових понять є одночасним, однак їх ототожнення до сьогодні має дискусійний характер. Імунітет і недоторканість мають різну правову природу. Але разом з цим недоторканість є складовою частиною імунітету і походить від нього. Другим елементом імунітету є «невідповідальність», яка обмежується терміном повноважень посадової особи (Президента, народного депутата), що в свою чергу, дає можливість стабільному та ефективному виконанню своїх обов'язків.

При виділенні в імунітеті такого складового елемента,

«безвідповідальність» варто пам'ятати, що його обсяг може бути різним, залежно від виду імунітету та терміну його дії. Так, наприклад, імунітет народного депутата передбачає безвідповідальність за висловлені ним думки, погляди; імунітет суддів передбачає, що суддя не може бути притягнутий до відповідальності без згоди парламенту, або до набрання законної сили обвинувального вироку суду. Проникнення у приватне житло або будь-яке інше володіння, службове приміщення приватний або службовий транспорт судді, проведення огляду або обшуку щодо судді, виїмка документів, прослуховування телефонних розмов судді може здійснюватися лише за дозволом суду. Притягнення Президента України до кримінальної відповідальності можливе лише у двох випадках: при достроковому припиненні повноважень в порядку імпічменту та після закінчення строку його повноважень.

На наш погляд імунітет не має і не може мати абсолютного характеру, бути для певної частини людей такою собі індульгенцією від скоєних ними правопорушень. Правові норми, які встановлюють абсолютний імунітет, є сумнівними і необґрунтованими з позиції конституційного принципу рівності та справедливості. Зловживання невідповідальністю є неприпустимим. Так, наприклад, в законодавстві Республіки Вірменія та ФРН містяться норми, які виключають абсолютну безвідповідальність депутатів. Зокрема, це стосується наклепу та образ, за які депутат несе відповідальність [1, с. 279].

Ефективність правового регулювання залежить від здатності вирішувати завдання, що ставляться суспільним розвитком. Виходячи із соціальних потреб змінюється роль як галузей права, так і її правових інститутів, у зв'язку з цим з'являються нові галузі права, або правові інститути. Так і норми що регулюють питання правових імунітетів поступово набувають своєї внутрішньої завершеності.

Література

1. Віноградов В.О. Конституционно-правовая ответственность: системное исследование: дисс. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / В.О. Віноградов. – Москва, 2005. – 348 с.

2. Resolution (97) 24 on the twenty principles for the fight against corruption, adopted by the Committee of Ministers on 6 November 1997 at the 101st session of the Committee of Ministers [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=593789&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75>

3. Юридична енциклопедія: в 6-ти томах / гол. редкол. Ю.С. Шемшученко. – К.: «Укр. енцикл», 1998. – С. 455.

4. Патюлін В.А. Неприкосновенность личности, как правовой институт / В.А. Патюлін // Советское государство и право. – 1973. – № 11. – С. 18-23.

5. Шелевер Н.В. Співідношення правових категорій «імунітет» та «недоторканість» / Н.В. Шелевер // Форум права. – 2012. – № 2 – С. 779-784.

6. Опалєва А.А. Личная неприкосновенность: социальное содержание и юридическая форма / А.А. Опалєва // Закон і право. – 2003. – № 7. – С. 22-26.

7. Імунітети виборних посадових осіб: шляхи удосконалення правового регулювання. Інформаційні матеріали / Лабораторія законодавчих ініціатив – К., 2009. – С. 8.

8. Кутафін О.О. Неприкосновенность в конституционном праве России / О.О. Кутафін. – М.: Юристь, 2005. – 407 с.

УДК 342:351

Пивовар І.В., к.ю.н.,
Інститут кримінально-виконавчої служби, м. Київ

ЩОДО ЗБАЛАНСУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ТА ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ У ФІНАНСОВОМУ ПРАВІ (НА ПРИКЛАДІ ПРАВОВІДНОСИН В СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ)

В умовах трансформаційних процесів й перетворень у соціальній і фінансовій сферах важливими для теорії та, особливо, практики постають проблеми розмежування інтересів приватних й публічних та їх збалансування. Теоретична цінність дихотомії цих груп інтересів є очевидною, оскільки її вивчення в теорії фінансового права сприяє законодавцю та іншим нормотворчим органам у визначенні характеру інтересу, що підлягає фінансово-правовій охороні, й відповідно, розробці під нього необхідного правового режиму.

За найбільш поширеною серед дослідників думкою фінансовому праву, як галузі публічного права, характерне превалювання саме публічних інтересів над приватними. Разом з тим, еволюція відносин, що складають предмет цієї галузі, оновлює його на різних етапах розвитку суспільства. Відповідно, найбільш прогресивними сферами, що поступово «вростаються» в об'єкт фінансово-правового впливу, є соціальне страхування (у тому числі, пенсійне), банківська діяльність, тощо. Як наслідок, в цій галузі виникають нові, або ж видозмінені правові інститути, що мають міжгалузевий характер, спрямовані на захист як публічних так і приватних інтересів. Одним з таких фінансово-правових інститутів є соціальне страхування, під вплив якого підпадають, зокрема відносини пенсійного страхування, в яких проявляється комплексна взаємодія публічних та приватних інтересів. Однак, слід мати на увазі, що у публічних галузях (в тому числі, фінансовому праві) співвідношення вказаних видів інтересів відображається через діалектичний взаємозв'язок прав і обов'язків громадян та держави. При цьому, правам громадян (приватним інтересам) повинні кореспондуватись відповідні обов'язки